

चीनवरील अवलंबित्व संपविण्यासाठी आत्मनिर्भर भारत' अभियान अती महत्वाचे मागच्या वर्षी चीनने जवळजवळ ९० अब्ज डॉलर्स एवढ्या किमतीचे सामान भारताला विकलं. त्यामुळे त्यांचा प्रचंड नफा झाला. यामुळे चीनची अर्थव्यवस्था प्रचंड वाढली. त्यामुळे चीनचे डिफेन्स बजेट प्रचंड वाढलं. डिफेन्स बजेट प्रचंड वाढल्यामुळे चीनची लष्करी ताकद वाढली. त्यांच्या शस्त्रांचे आधुनिकीकरण झालं. आणि आज जी आक्रमकता चीन, भारत-चीन सीमेवर ती दाखवत आहे, त्याला पैसे कोणी पुरवले? तर त्या भारतीयांनी जे अजून सुद्धा चीनचं सामान विकत घेतात. म्हणजे आपल्या देशावर आक्रमण करण्याकरता आपणचं पैसे द्यायचे म्हटले तर याच्याहून जास्त धोकादायक गोष्ट काय?

चीनच्या मेड इन चायना वस्तूंनी भारतात जम बसवला आहे. त्यांनी आतापर्यंत देशी बाजारपेठेतील २०-२५% टक्के वाटा पटकावला आहे. किंमती कमी असल्याने भारतीय विक्रते व ग्राहकांचीही चिनी वस्तूंना पसंती लाभत आहे.

आता भारतात चिनी वस्तूंच्या बहिष्काराची मोहीम सुरू झाली. 'आत्मनिर्भर' बनण्याची मोहिम म्हणजे चीनी आर्थिक गुलामीतून बाहेर पडण्यासाठी टाकलेले राष्ट्रीय पाऊल म्हणावे लागेल.

पंतप्रधानांनी 'मेक इन इंडिया' व 'स्टार्टअप इंडिया' या संकल्पना मांडल्या आणि त्याला 'आत्मनिर्भरते'ची जोड दिली. ज्या वस्तूंची आयात अटळ आहे, त्यासाठी एकापेक्षा जास्त पुरवठादार देश तयार ठेवले पाहिजेत. याबाबतीत आपण फारच परावलंबी आहोत. ऊर्जा, औषधे, शस्त्रे आदींमध्ये परावलंबित्व घातक ठरू शकते. ते लवकर कमी करणे गरजेचे आहे. सेनादलांचे आधुनिकीकरण आणि शस्त्रास्त्रांचे स्वदेशीकरण वेगाने केले पाहिजे.

वेगाने शस्त्रास्त्रांचे स्वदेशीकरण

गेल्या ५ वर्षांत शस्त्रांच्या आयातीचे प्रमाण ७०% व रुन ६०% वर आले आहे.पुढच्या ५ वर्षांत पुर्ण आत्मनिर्भर होणे हा आपला उद्देश आहे.आता संरक्षण मंत्रालयाने (एमओडी) संरक्षण विषयक १०१ सामग्रींची यादी तयार केली असून दिलेल्या मुदतीनंतर त्यासाठी आयातीवर बंदी घालण्याची अम्मलबजावणी सुरु केली आहे. भारतीय संरक्षण उद्योगाला स्वतःच्या डिझाईनचा उपयोग करून बंदी असलेल्या सामग्रीच्या यादीमध्ये वस्तू तयार करण्यासाठी आणि क्षमतांचा विकास करण्याची किंवा संरक्षण संशोधन आणि विकास संघटनेद्वारे (डीआरडीओ) डिझाईन केलेले आणि विकसित केलेल्या तंत्रज्ञानाचा अवलंब करण्याची संधी निर्माण होईल, यातून येत्या काही वर्षांत सशस्त्र सैन्याच्या गरजा भागविता येतील.‘मेक इन इंडिया’ अभियानास यशस्वी करण्यासाठी लष्कराच्या ७० टक्क्यांपेक्षा जास्त ऑर्डर्स या भारतीय कंपन्यांना देण्यात येत आहेत. त्यामुळे संरक्षण क्षेत्रामध्ये आत्मनिर्भर होणे शक्य आहे.

स्वदेशी के-४ क्षेपणास्त्राची चाचणी यशस्वी झाली आहे.प्रथमच देशात तयार करण्यात आलेले ४० हजार स्वदेशी बनावटीचे बुलेटप्रुफ जॅकेट्स भारतीय सैन्याला पुरविले गेले आहेत.

भारताने हायपरसॉनिक टेक्नोलॉजी डेमोनस्ट्रेटर स्वदेशात तयार करण्यात ७ सप्टेंबरला यश मिळवले आहे. हे डीआरडीओचे सर्वात मोठे यश आहे. याबरोबरच हायपरसॉनिक स्पीड मिळवणारा भारत जगातील चौथा देश बनला.यामुळे आपल्याला अती अत्याधुनिक हायपरसॉनिक क्षेपणास्त्रे बनवण्यात आपल्याला पुढच्या २-३ वर्षांत यश मिळेल.

अंतराळ क्षेत्रात खासगी उद्योगांना परवानगी

पंतप्रधान नरेंद्र मोदींच्या ‘आत्मनिर्भर भारत’ योजनेतील एक महत्त्वाचा

निर्णय म्हणजे अंतराळ क्षेत्रात खासगी उद्योगांना दिलेली परवानगी. त्यासाठी 'इंडियन नॅशनल स्पेस प्रमोशन अँड ऑथोरायझेशन सेंटर' म्हणजेच 'इन-स्पेस' या संस्थेचीदेखील निर्मिती करण्यात आली आहे. 'भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था' म्हणजेच 'इस्रो' जे काम करते, त्याच पद्धतीचे काम आता खासगी क्षेत्रातील उद्योगांना करण्याची संधी मिळणार आहे. जगातील अनेक देशांमध्ये अंतराळ संशोधन क्षेत्र खासगी उद्योगांसाठी खुले करण्यात आले आहे. आता 'इस्रो'ने केवळ संशोधन आणि विकास याकडे विशेष लक्ष देणे गरजेचे आहे, त्यामुळे खासगी उद्योगांना अंतराळ क्षेत्र खुले करण्याचा निर्णय हा महत्त्वाचा आहे. सध्या संपूर्ण जगातील अंतराळ संशोधनविषयक अर्थव्यवस्था ही ३६० अब्ज डॉलर्सची आहे, तर भारतीय अंतराळविषयक अर्थव्यवस्था ही सात अब्ज डॉलर्सची आहे.

भक्कम ऊर्जाक्षेत्र

'आत्मनिर्भर भारत' योजनेतील एक महत्त्वाची घोषणा म्हणजे ऊर्जा क्षेत्रात करण्यात आलेल्या सुधारणा. त्यासाठी 'आत्मनिर्भर भारत' पॅकेजमध्ये वीज क्षेत्रासाठी जवळपास ९० हजार कोटी रुपयांचे पॅकेज जाहीर करण्यात आले आहे. याचा लाभ 'डिस्कॉम' आणि 'जेनकोला' होऊन त्यांना थकबाकी चुकती करता येणार आहे. त्याचप्रमाणे सौरऊर्जा आणि पवनऊर्जा क्षेत्राला होणार आहे.

तसेच आगामी काळात सोलर पॅनल्स आणि संबंधित साहित्याची आयात कमी केली जाईल आणि भारतातच या साहित्याच्या उत्पादनावर भर देण्यात येईल. भारत दरवर्षी १.१८ अब्ज डॉलर्सची सोलर पॅनल्स चीनमधून आयात करतो. त्यामुळे सौरऊर्जा क्षेत्रातही आता आत्मनिर्भरतेकडे भारताने पावले टाकली आहेत.

कोळसा क्षेत्रात खासगी उद्योगांना प्रवेश

यापूर्वी कोळसा क्षेत्र हे सरकारी नियंत्रणाखाली होते. त्यामुळे कोळशाचा देशात मोठ्या प्रमाणात साठा असूनही भारत कोळसा आयात करीत होता. मात्र, नव्या निर्णयामुळे कोळसा क्षेत्र आता खासगी उद्योगांना खुले करण्यात आले आहे. याचे दोन फायदे होणार आहेत- पहिला म्हणजे भारताचे अन्य देशांवरील अवलंबित्व जवळपास थांबेल आणि दुसरा म्हणजे दर्जेदार कोळशाचा अविरत पुरवठा करणे शक्य होणार आहे. कोळशाच्या अविरत पुरवठ्याचा फायदा देशातील औष्णिक ऊर्जा केंद्रांना होईल. भारतात सुमारे ७० टक्के वीजनिर्मिती ही कोळशापासून होते.

सरकारने अणुऊर्जा क्षेत्रातही सुधारणा करण्याचा घेतलेला निर्णय अतिशय महत्त्वाचा ठरणार आहे. संशोधनासाठी सरकारी-खासगी भागीदारी तत्वावर (पब्लिक प्रायव्हेट पार्टनरशीप- पीपीपी) 'रिसर्च रिअॅक्टर' स्थापन करण्यास आता परवानगी देण्यात आली आहे. यामुळे प्रामुख्याने कर्करोगावरील औषधनिर्मितीस लाभ होणार आहे. जगभरात आज कर्करोगावरील औषध निर्मितीमध्ये भारत आघाडीवर आहे. त्याचप्रमाणे वैद्यकीय उपकरणांची निर्मिती, संशोधन मेडिकल आयसोटोप निर्मिती क्षेत्रास प्रोत्साहन मिळेल. रेडिएशन (किरणोत्सर्ग) तंत्रज्ञानाचा वापर करून शेतमालाची साठवणूक करण्यास मोठ्या प्रमाणावर शक्य होणार आहे.

बचतगटांची उत्पादने ऑनलाईन प्लॅटफॉर्मवर

कोरोना संकटकाळात बचतगटांचा व्यवसाय ठप्प झाल्याने त्यांना मोठा फटका बसला होता. पण आता बचतगटांची उत्पादने ही अॅमेझॉन आणि 'जीईएम' या ऑनलाईन प्लॅटफॉर्मवर उपलब्ध करण्यात आली असून त्यामुळे बचतगटांना व्यवसाय आणि ग्राहकांना त्यांच्या वस्तू सुलभरित्या घरपोच मिळणार आहेत. योगगुरु बाबा रामदेव यांची पतंजलि आयुर्वेदने स्वतःचा ई-कॉमर्स प्लॅटफॉर्म आणला आहे. देशात तयार केलेली उत्पादने

आणि स्वदेशी मालाची ऑनलाईन विक्री करणे, हा प्रमुख उद्देश असणार आहे. 'ऑर्डर मी', असे या प्लॅटफॉर्मचे नाव आहे. १ जूनपासून केंद्रीय सशस्त्र पोलिस दलातील सर्व कॅन्टीन (सीएपीएफ) केवळ स्वदेशी उत्पादने विकत आहे. या कॅन्टीनची एकूण खरेदी सुमारे २८०० कोटी रुपये आहे. सैन्याची कॅन्टीन सुध्दा आता केवळ स्वदेशी उत्पादने विकत आहेत.

चीनवरील अवलंबित्व संपविण्यासाठी बरीच वर्षे जातील. त्यामुळे खेळण्यांपासून, मोबाईल फोनपर्यंत आणि ई-कॉमर्स सुविधांपासून शस्त्रास्त्रांपर्यंतच्या उत्पादनांत भारताचे अधिकाधिक स्वयंपूर्ण होणे, हाच पर्याय आहे.

गरज ड्रॅगनला आर्थिक फटका देण्याची

भारताशी प्रत्यक्ष युद्धाच्या मर्यादा लक्षात घेता चीन युद्धाचा मार्ग अवलंबण्याची शक्यता कमी आहे. चीनी आक्रमण बहुआयामी आहे. याला तोंड देण्यासाठी एक दीर्घकालीन नियोजन करून या आक्रमणाला तोंड द्यावे लागणार आहे. सामान्य नागरिक चीनी मालावर बहिष्कार घालून चीनच्या भारताविरोधातील आर्थिक आणि व्यापारयुद्ध थांबवण्यास नक्कीच मदत करतील, अशी अपेक्षा बाळगूया. चीनी उत्पादनांवर बहिष्कार टाकून चीनची आर्थिक कोंडी करणे भारताला शक्य आहे. याकामी सर्वसामान्य भारतीयांची भूमिका महत्त्वाची आहे.